

AMİSOS / AMISOS

Cilt/ Volume 10, Sayı/ Issue 18 (Haziran/ June 2025), ss./ pp. 56-70
ISSN: 2587-2222 / e-ISSN: 2587-2230
DOI: 10.48122/amisos.1672507

Özgün Makale/ Original Article

Geliş Tarihi/ Received: 09. 04. 2025
Kabul Tarihi/ Accepted: 03. 06. 2025

GERMANİCİA’NIN RENKLİ TAŞLARI; “YAŞAM MOZAIĞI”

COLORFUL STONES OF GERMANICIA; “MOSAIC OF LIFE”

Kasım EKER*

Öz

Antik Çağ’dan bu yana kültür ve yaşam tarzlarını değişik sanat dallarıyla göstermeye çalışan insanoğlu, heykel, resim, edebiyat, duvar resmi, seramik ve mozaik gibi çeşitli sanat dallarını ortaya çıkarmıştır. Bu sanat dallarının en önemlilerinden biri de tarihi süreçte dönem insanların kültürel değerlerini, yaşam tarzlarını en iyi şekilde bize aktaran mozaiklerdir.

Roma Dönemi mozaiklerinin tarihsel gelişimini üç dönemde inceleyebiliriz. Bunlardan ilki İmparator Augustus Dönemi’ne kadar olan süreçtir. Bu dönem Hellenistik Dönem’in özelliklerini yansıtmaktadır. Pergamon, Delos ve Aleksandria gibi Hellenistik Dönem mozaiklerinin yoğun olduğu kentlerden gelen ustalar Roma mozaiklerini yapmış ve bu dönem mozaiklerinde Hellenistik Dönem sanatının etkisinde kalmışlardır. İkincisi Antoninler ve Severuslar Dönemi’ne denk gelmektedir. MS 2.-3. yüzyıllara denk gelen bu dönemde mozaik eserlerin sayısı artmış ve mozaikler su geçirmezlik ve dayanıklılık özelliklerinden dolayı kamu yapıları, zengin villaların ve hamamların dekorasyonunda oldukça sık kullanılmıştır. MS 4. ve 5. yüzyılları kapsayan Roma mozaığının son döneminde ise mozaiklerin kullanıldığı mekânlarda ve tekniklerde önemli değişiklikler olmuştur. Bu dönemde edebi ve mitolojik konulardan çok doğa tasvirleri, hayvan mücadeleleri, av ve günlük hayattan sahneler işlenmiştir. Roma Dönemi’nin üçüncü evresine denk gelen Germanicia mozaiklerinde de konu olarak günlük hayattan sahnelere, av betimlerine ve mimari yapılara yer

* Sorumlu Yazar/Responsible Author: Öğr. Gör. Dr., Ordu Üniversitesi, Ünye Meslek Yüksek Okulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Ordu/Türkiye. E-Posta: kasimeker@odu.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1263-5543>

verilmiştir. Eserde binaların üzerindeki yazıların Yunanca yazılması Yunan etkisinin varlığını gösterir niteliktedir.

Opus Tesellatum tekniği, antik Roma sanatında sıklıkla kullanılan bir mozaik yapım yöntemidir ve bu çalışma, Germanicia antik kentindeki mozaik örnekleri üzerinden bu tekniğin estetik ve kültürel önemini incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kahramanmaraş, Roma Dönemi, Germanicia, Mozaik, Opus Tesellatum.

Abstract

Since antiquity, humankind has sought to express cultures and lifestyles through various branches of art, giving rise to artistic disciplines such as sculpture, painting, literature, mural painting, ceramics, and mosaics. One of the most important of these art forms is mosaics, which convey the cultural values and lifestyles of people from different historical periods most vividly and effectively.

The historical development of Roman-period mosaics can be examined in three distinct phases. The first of these is the period up to the reign of Emperor Augustus, which reflects the characteristics of the Hellenistic Period. Artisans from cities rich in Hellenistic mosaics, such as Pergamon, Delos, and Alexandria, produced Roman mosaics, and the mosaics of this period remained under the influence of Hellenistic art. The second phase corresponds to the period of the Antonines and Severans. During this period, which spans the 2nd to 3rd centuries AD, the number of mosaic works increased significantly, and mosaics were frequently used to decorate public buildings, luxurious villas and bathhouses due to their waterproof and durable properties. In the final phase of Roman mosaics, covering the 4th and 5th centuries AD, there were significant changes in the spaces where mosaics were used as well as in the techniques employed. During this time, rather than literary and mythological themes, depictions of nature, animal combats, hunting and scenes from daily life became prevalent. The Germanicia mosaics, belonging to the third phase of the Roman Period, depict scenes from daily life, hunting and architectural structures. The inscriptions on the buildings are written in Greek, indicating the influence of Greek culture.

The Opus Tesellatum technique is a mosaic construction method frequently used in ancient Roman art, and this study aims to examine the aesthetic and cultural significance of this technique through mosaic examples from the ancient city of Germanicia.

Keywords: Kahramanmaraş, Roman Period, Germanicia, Mosaic, Opus Tesellatum.

1. Giriş

Akdeniz Bölgesi'nin kuzeydoğusunda yer alan Kahramanmaraş, coğrafi konumu ile Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu kültür bölgelerine de dâhil edilebilir. Kent, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinin birleştiği kilit bir noktada yer almaktadır¹. Deprem bölgesinde olduğundan ilk kuruluşundan itibaren kurulduğu yer üç kez değişmiştir². İlk olarak bugünkü şehrin 20 km güneyindeki Elmalar Köyü-Hilmi Höyük civarındayken, Roma Dönemi'nde Karasu Çayı'nın kenarında, Dulkadiroğulları Beyliği Dönemi'nde ise bugünkü yeri olan, Ahır Dağları'nın eteklerinde kurulmuştur³. Akdeniz Bölgesi'nde olmasına rağmen Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi coğrafyasına da dâhil olan kentin arkeolojik merkezlerle çevrili olması ve yapılan çalışmalarla ortaya çıkarılan tarihi zenginlikler kentin topraklarında da köklü bir tarihin yattığını göstermektedir. Çünkü Kahramanmaraş, adı geçen yerleşimlerin ortasında, askeri ve ticari yolların geçtiği bir kavşakta bulunmaktadır. Bu merkezlerin birbirleriyle ve Mezopotamya medeniyetlerini oluşturan diğer devletlerin Anadolu ile olan ilişkileri Maraş üzerinden sağlanmaktaydı. Kahramanmaraş'ın bu coğrafi özellikleri kültürel birikiminin oluşmasında da önemli olmuştur.

Germanicia Antik Kenti'nin yeri, ayakta kalan herhangi bir yapının olmamasında dolayı bugüne kadar tam olarak Kahramanmaraş İli'ne bağlanmasa da son yıllarda yapılan kazı

¹ Konyar 2007, 86-92.

² Atalay 2008, 19; Gökhan - Kaya 2008, 16.

³ Atalay 2008, 19; Arınç 2011, 176.

çalışmalarında ortaya çıkarılan mozaikler ve buluntularla bu antik kentin Kahramanmaraş olduğu anlaşılmıştır.

Muller “Geographia” sında Germanicia’dan, Suriye topraklarında Ön Asya ve Küçük Asya sınırında Kommagene Bölgesi’nde bir şehir olduğundan bahsetmektedir⁴. Foss “The Oxford Dictionary of Byzantium” isimli sözlükte, Germanicia’nın Anadolu ile Suriye’yi birbirine bağlayan yol üzerinde olduğunu ifade etmiştir⁵. Texier, “Küçük Asya Coğrafyası Tarihi ve Arkeolojisi” adlı kitabında; Germanicia kentinin Maraş olduğunu Roma, Ermeni ve Süryani kaynaklarının da bunu desteklediğinden bahsetmektedir⁶. Honigman ise; Germanicia şehri için, Antakya’dan gelen doğu yolu, Elbistan ve Yarbuz’dan gelen güney yolu, Göksun’dan gelen güneydoğu yolu ve Hadat, Bahasna ve Sumaysat’tan gelen batı yolu üzerindeki bir dört yolun birleştiği yerde konumlandığından söz etmiştir⁷.

Kahramanmaraş-Merkez’de halk tarafından “Karamaraş” olarak adlandırılan bölgedeki Dulkadiroğlu Mahallesi’nde 2007 yılında iki katlı bir evin giriş katında yapılan kaçak kazı sonucunda Germanicia Antik Kenti’nin ilk mozaikli alan kalıntıları ortaya çıkmıştır. 461 ada 4 no.’lu parselde yer alan alanın Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca kamulaştırılması sonucunda 2009 yılında Kahramanmaraş Müzesi Müdürlüğü tarafından kurtarma kazısına başlanmıştır. Evin kuzey yönündeki odanın zemin betonundan sonra 60 cm. derinlikte 3.77x2.70 m ölçülerinde taban mozaığının bir kısmına rastlanmıştır. “Yaşam Mozaığı” adı verilen bu parça üzerinde sırtında oktanlığıyla bir avcı, kuş avlarken betimlenmiştir⁸ (Fig. 1).

Fig. 1: Yaşam Mozaığının Kaçak Kazı Sonucu Bulunan Parçası (Kahramanmaraş Müzesi Arşivi)

⁴ Muller 1916, 965-966, Ersoy 2014, 75.

⁵ Foss 1991, 845; Ersoy 2014, 75.

⁶ Texier 2002, 141-142.

⁷ Honigmann 1970, 312; Gökhan-Kaya 2008, 12.

⁸ Ersoy 2014, 82.

2. Yapım Tekniği

Vitruvius "De Armitectura" adlı eserinde mozaik sıva tabakasının üç aşamada yapıldığını belirtmektedir⁹. Antik çağda mozaik ile kaplanacak zemin "Statumen" olarak adlandırılan çakıl tabakasıyla kaplanmaktadır. Döşemeden sızan suların akabilmesi için kuru çakıl dik olarak yerleştirilip sonra ikinci aşamada üzerine 15 cm kalınlığında "Rudus" denilen harç tabakası dökülmektedir. Bu tabaka harcının; 3/4'ü çakıl parçaları, 1/4'ü de kireç ve kalker gibi kimyasal maddelerden oluşmaktadır. "Nucleus" denilen son kat ise 3/4'ü tuğla tozu, 1/3'ü kireç karışımı ile şekillendirilen harç tabakasından oluşmaktadır¹⁰. Bu şapın üzerine de kesme mermer veya kare şeklinde taşlar döşenerek mozaik oluşturulmaktadır (Fig. 2).

Çakıl taşlarının yan yana dizilmesiyle başlayan mozaik yapımı, zamanla gelişerek Opus Tessellatum tekniğini doğurmuştur (Fig. 3). Taşların yerleştirilme şekli, "opus regulatum"¹¹ tekniğiyle benzerlik taşırken; burada bir alttaki taş, üsttekinin tam ortasına gelecek şekilde yerleştirilmektedir. Bu teknik ilk olarak Hellenistik dönemde taban döşemesi daha sonra duvar kaplaması olarak kullanılmıştır. Roma döneminde daha da yaygınlaşan teknik Bizans döneminde de yaygın bir şekilde kullanılan teknik Hristiyanlığın yayılmasıyla birlikte daha çok dinsel içerikli konuların işlenmesinde kullanılmıştır¹². MÖ 2. ve 1. yüzyıllarda Roma'da yaygın olarak kullanılmış olan bu teknik Yunanlılardan Romalılara kalmış bir mirastır. Özellikle Roma'da zengin kişilerin evlerini süslemede kullanılan bir sanat olmuştur. Bu teknik, Helenistik, Roma, Erken Hristiyanlık ve Bizans mozaikleri yapımında en çok tercih edilen yöntemlerden biri olarak kullanılmıştır¹³.

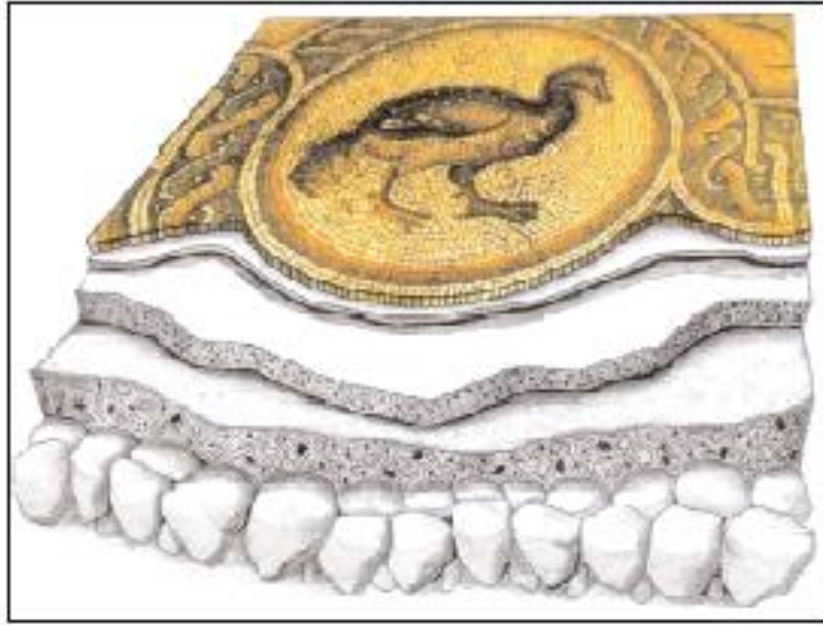

Fig. 2: Mozaik katmanları (Ersoy, 2016)

⁹ Vitruvius 2018, 265, 266.

¹⁰ Ersoy 2016, 57.

¹¹ Eşit büyüklükteki kare parçalar bir araya gelerek oluşan oldukça düzenli mozaik modelidir. Genellikle meander motifi ya da üç boyutlu optik etki yaratacak şekilde kullanılmaktadır. Özellikle geometrik motiflerin uygulanmasında uygun olan bu teknikte kullanılan parçaların eni ve boyu eşittir. Genellikle bordür ve büyük boyutlu mozaik döşemelerinde tercih edilmektedir (Bkz. Çelikli 2021, 8).

¹² Artut 1998, 13.

¹³ Çelikli 2021, 6.

Fig. 3: Opus Tessellatum Tekniğinde Mozaik, MS 3. YY Roma,
(https://en.wikipedia.org/wiki/Opus_tessellatum#/media/File:Mosaic_ducks_Massimo.jpg
E.T. 08.04.2025)

3. Germanicia Antik Kenti “Yaşam Mozaïği”

Germanicia mozaiklerinin yapımında genel olarak *Opus Tessellatum* (Tuğla Deseni) tekniği kullanılmıştır. Mermer, kireç taşı veya taştan yapılabilen mozaiklerde en az kullanılan malzeme camdır. Mozaiklerde tessera boyutu genellikle 0,5-1 cm arasında değişmektedir. Mozaiklerde genellikle ana temayı veren orta panolarda küçük tesseralar kullanılmışken, kenar bordürlerde daha iri tesseralar kullanılmıştır.

İn-situ olarak bulunan ve Germanicia Antik Kenti’nin günlük yaşamından farklı kesitler sunmasından dolayı “**Yaşam Mozaïği**” olarak adlandırılan ve üç panodan oluşan taban mozaïğinde zemin fonu beyaz renkli tesseralardan oluşmaktadır (Fig. 4). Ana panoda tesseralar Opus Vermiculatum¹⁴ teknikte uygulanmışken, kenar bordürlerde Opus Tessellatum¹⁵ teknik uygulanmıştır. Çalışmalar sonucunda mozaik döşemenin üç katmandan oluştuğu tespit edilmiştir. Buna göre; mozaïğin en altına mozaikli tabanın çökmesini engellemek için bir kırma taş katmanı döşenmiş, bu katmanın üzeri 9 cm’lik bir harç ile döşenmiştir. İkinci katman için toprak, balçık ve odun kömüründen oluşan yalıtım tabakası ve onun üzerine kiremit parçalarından oluşan daha sert bir katman döşenmiştir. Bunların üzerinde ise mozaïğin

¹⁴ Adını Latince’de “kurtçuk” anlamına gelen *vermiculus* teriminden alan bu mozaik tekniği, kökenleri Mısır’a kadar uzanmaktadır. *Vermiculus* tekniği, küçük tesseraların solucan veya kurtçuk biçimini andıran yuvarlak ve kıvrımlı şekillerde dizilmesine dayanır. Bu teknikte, lapis lazuli, kornea ve alabaster gibi renkli taşların yanı sıra, gerektiğinde parlak kırmızı, sarı ve turkuaz renklerde cam tesseralar kullanılmaktadır. Uygulama alanları arasında genellikle banyolar, havuzlar ve çeşmeler yer almaktadır. MÖ 4. yüzyıldan itibaren Yunanistan’da görülmeye başlanan bu teknik, o dönemde mücevherat ve mobilya süslemeleri için de tercih edilmiştir (Üstüner 2002, 70). Özellikle, mozaik tasarımında desenler merkez alınarak, bu desenlerin etrafında taşlar dizilmektedir.

¹⁵ Bu teknik, düzgün kesilmiş mermer, taş, seramik ve camdan yapılan küp şeklindeki tesseralarla oluşturulmaktadır. Tesseraların büyüklük ve biçimlerine özel bir özen gösterilmekte ve genellikle eş boyutlarda malzemeler kullanılmaktadır. Opus Tessellatum, genel olarak büyük ölçekli alanlarda taban döşemelerinde tercih edilmekte ve bu alanda çoğunlukla geometrik desenler hâkim olmaktadır (Üstüner 2002, 70; Kaplan 2019, 144).

yerleştirileceği harç dökülür. Bu katmanlar üzerine döşenen mozaikte kireç taşı veya mermer kullanılırken doğal renkte bulunamayan taşların yerine yer yer cam malzeme kullanılmıştır.

Fig. 4: 2009-2010 Yılları Kazı Çalışmalarında Bulunan "Yaşam Mozaïği" (Ersoy 2016)

4.64 m uzunluğunda 1.37 m genişliğinde olan üst pano avcılık konusunda bilgi vermektedir. Sağda sırtında sadağı, elinde uzun sopasıyla meyve ağacı üzerine konmuş kuşları avlayan bir avcı resmedilmiştir. Sol kısımda yine meyve ağaçları arasında elinde bir kuş ve önünde köpeğiyle avdan dönen bir Romalı, ortada ise bir meyve ağacının dibinde oluşmuş su birikintisinden su içen geyik, yanında horoz ve tilki bunların etrafında çiçekler ve tavuklar betimlenmiştir. Bu sahnenin üst tarafında ağaçlar arasında iki Roma villası görülmektedir. Villaların üzerinde yazıt vardır fakat sağdaki villanın yazıtı tahrip olmuştur. Soldakinin üzerinde ise villa sahibinin adı olan **"MAPAΘ ONA"** yazmaktadır (Fig. 5, 6, 7). Yazıt yapının resmi bir yer olduğunu göstermektedir. Aynı pano içerisinde hem evcil hem de yabani hayvanlar bir arada resmedilmiştir. Yani sanki orman hayatı ve çiftlik hayatı bir aradaymış gibi anlatılmıştır.

Fig. 5: "Yaşam Mozaïği" üst panodaki av yaşamı tasviri (Ersoy 2016)

Fig. 6: Germanicia- Yaşam Mozaïği; Üst Pano, Sirtında oktanlığıyla bir avcı (Ersoy 2010).

Fig. 7: Germanicia- Yaşam Mozaïği; Üst Pano, “MAPAΘ ONA” yazıtlı Roma villası (Ersoy 2010)

Orta pano ise, 4.64 x1.47 m ölçülerindedir ve açık havada bir çobanın yaşamı tasvir edilmiştir. Mozaik, geometrik desenden oluşan bir ince bir bordür ve en dışta asma dalları arasında hayvan betimlemelerinin yer aldığı kalın bir bordürle çevrelenmiştir. Burada da üst panoda olduğu gibi üç ayrı tema işlenmiştir. Panonun tam ortasında, alandaki diğer betimlere nazaran daha büyük olan üzerinde tunik ve pelerini, elinde sopasıyla resmedilmiş bir çoban betimlenmiştir. Çoban figürü, üst panoda yer alan avcı figürüne göre daha büyük tutulmuştur. Çobanın etrafında yine meyve ağaçları, çiçekler, otlayan hayvanlar ve yanında köpeği

görülmektedir. Sağ kısımda tahrip olan alanda ağacın altında bir taşın üzerine oturan ve muhtemelen omuzuna uzunca bir sopa dayamış olan bir başka çoban resmedilmiştir. Bu çobanın sadece bir bacağı sağlam olarak görülmektedir. Diğer kısımlar olukça tahrip olmuştur (Fig. 8, 9). Yine sahnenin arka kısmında, boğaların üstünde bir villa betimi yer almaktadır. İki katlı olan villada iki giriş görülmektedir. Uzakta olduğunu göstermek adına küçük yapılmış villa ağaçlar arasındadır. Bu villalar üzerinde de üst panoda olduğu gibi yazıtlar bulunmaktadır. Soldakinin üzerinde villa sahibinin adı olan **"MANXICI"** yazarken sağdaki de muhtemelen yine villa sahibinin adı olan fakat bir kısmı silinen **"...NZIC"** yazıtı bulunmaktadır (Fig. 10).

Fig. 8: Orta Pano "Çoban Yaşamı" tasviri (Küçükdağlı 2012).

Fig. 9: Orta Pano'daki oturur vaziyette resmedilmiş çoban (Ersoy 2016)

Fig. 10: Orta Pano'daki villa (Ersoy 2016).

4.64 m uzunluğunda 1.47 m genişliğinde olan alt pano bize doğa yaşamı anlatmaktadır. Panonun merkezinde bir meşe ağacı ve ağacın her iki yanında ağaçtan yaprak yiyen besili iki koyun tasviri ve ceylanlar, çiçekler yine uzakta ağaçlar arasında verilen binalar ile kır yaşamı betimlenmiştir Soldaki binanın üzerinde villa sahibinin isimleri olan “*KOCANIA*” sağdakinde ise “*ΚΑΠΕ...*” yazıtı yer almaktadır (Fig. 11, 12). Sağdaki bina resmi bir bina veya tapınak tarzı bir yapıya benzemektedir. Binaların üzerindeki yazıtlar muhtemelen bu yapıların ne binası olduğu konusunda bilgi vermek içindir. Alt panonun boş alanlar stilize çiçeklerle doldurularak zenginleştirilmiştir.

Mozaikte panolar düz bir çizgiyle birbirinden ayrılmıştır. Bu panoları 30 cm genişliğinde inci boncuk dizisinden oluşan ince bir iç bordür, bunun dışında asma ve üzüm dallarının oluşturduğu madalyonlar içerisinde evcil ve yabani hayvanların betimlendiği 78 cm genişliğinde bir dış bordür sınırlandırmaktadır (Fig. 13). İç bordürün ana zemininde bordo renk kullanılmışken boncuk ve inci dizisi beyaz, krem, yeşil renklerden oluşmaktadır (Fig. 14). Ana bordür içinde köşede çiçek sepeti, çeşitli çiçek, meyve, kuş, böcek motiflerinin yer aldığı akanthus ve asma sarmaşığı madalyonları yer almaktadır (Fig. 15). Bu uygulama mozaik sanatının en başından beri kullanılan süslemelerdir¹⁶.

Fig. 11: Alt Pano “Kır Yaşamı” (Ersoy 2016)

¹⁶ Doro 1947, 489; Özkaya Daloğlu 2011, 13.

Fig. 12: Alt Panodaki mimari yapılar (Ersoy 2016)

Fig. 13: Mozaïğin Etrafını Çevreleyen İç Bordürden Bir Kesit (Ersoy 2016)

Fig. 14: Mozağin Etrafını Çevreleyen Dış Bordür (Ersoy 2016)

Fig. 15: Mozağin Etrafını Çevreleyen Dış Bordürün Köşe Kısımı (Ersoy 2016)

4. Değerlendirme ve Sonuç

Teknik olarak baktığımızda Germanicia mozaiklerinde, kullanılan renklerin farklı tonlardaki tesseralar uygulanarak ışık- gölge kontrastı çok başarılı bir şekilde işlenmiştir. Özellikle ağaç dallarından beslenen hayvanlara bakıldığında ışığın hayvanların yürüyüş yönünden yansıdığı ve bu kısımlarda açık renkli parlak tesseraların kullanıldığı görülmektedir. Derinlik sağlaması ise, bütün figürlerde tek sıra siyah tessera geçilerek, renklerdeki tonlamaları kullanarak ve mimari yapılarda, hayvanlarda ve bitkilerde uygulanan perspektiflik uygulanarak verilmeye çalışılmıştır. Mozaikte yer alan tüm insan ve hayvan figürleri profilden betimlenmiştir ve gerçek bir ölçeklendirme kullanılarak doğallık verilmeye çalışılmıştır. Mozaikte, aynı zamanda yabani ve evcil hayvanlar bir arada yapılarak doğadaki ortak yaşam başarı ile yansıtılmıştır. Genel olarak mozaiklerde bir derinlik göze çarpar.

Yaşam mozaigi; dış bordürün köşedeki çiçek sepeti uygulamasıyla Mersin-Dağ Pazarı, Intra Muros Bazilikası, narteks kuzey paneldeki¹⁷ çiçek sepetinin resmedildiği MS 5. yüzyıla tarihlenen mozaikle benzerlikler göstermektedir. Yaşam Mozaigi'nde hayvan figürleri ve

¹⁷ Özkaya Daloğlu 2011, 14.

meyve ağaçlarının işlenişi, ceylanların ağaç yapraklarına uzanıp yeme anındaki şekli, mimari yapılarıdaki özellikle çatı ve alınlıkların yapısı bakımından MS 5.-6. yüzyıla tarihlenen Şanlıurfa Müzesi'ndeki Haleplibahçe mozaikleri¹⁸ ve Edessa mozaikleri¹⁹, otlayan geyiğin ayaklarının duruşu, işlenişi bakımından Erzincan-Altıntepe²⁰ kilisesi naosunun zemin mozaïği ile benzer özellikler göstermektedir (Fig. 15, 16). Fig. 14'teki kuş betiminin işlenişi Kuzey Afrika mozaikleri arasında yer alan genç avcı sahnesindeki kuş betimi ile benzerlik göstermektedir²¹.

Fig. 15: Şanlıurfa-Edessa, Haleplibahçe mozaïği

(<http://www.magmadergisi.com/haber/edessa-mozaikleri>, Haziran 2015)

Fig. 16: Erzincan-Altıntepe Kilisesi'nin Naosu'ndaki mozaikli alan (Karaosmanoğlu-Korucu-Yılmaz 2012, Res. 14).

¹⁸ Salman 2007, 168, Şek. 82; Karaca-Rızvanoğlu 2008, 79; Karabulut et al. 2011; Aydemir et al. 2007, 1-8.

¹⁹ Salman 2012, 192, Res. 6.

²⁰ Can 2009, 4; Karaosmanoğlu et al. 2012, 137-146, Res. 14.

²¹ Dunbabin 1978, Pl. XXIX, No. 79.

Fig. 17: Kartaca Atlar Evi, Avcı Çocuklar Mozaïği, Dunbabin, 1978, Pl. XXIX, No. 79.

İncelediğimiz Germanicia mozaikleri Roma villalarının tabanına aittir. Mozaikler sayesinde Germanicia Antik Kenti'nin sosyal yaşamı, mimari yapıları, faunası ve florası hakkında bilgiler elde edilebilmektedir. Mozağin yapıldığı dönemde gelişmiş bir mimarının varlığı, çeşitli meyve ağaçları ve değişik bitkiler sayesinde topraklarının verimli olduğu, avcılık ve hayvancılığın yapıldığı anlaşılmaktadır. Mozaikte kullanılan tasvirlerde ışıktandırmalar ve ince detaylar büyük bir ustalıkla yapılmıştır.

Bu bölgede yer alan Adana, Hatay ve Zeugma mozaiklerinde sadece mitolojik sahneler işlenirken Germanicia mozağinde dönemin sosyal yaşamı ve mimarisi konusunda bilgi vermesi bakımından farklılık ve önem arz etmektedir. Zeugma ve Hatay mozaikleri MS 1.-3. yüzyılı, Haleplibahçe mozaikleri MS 6.-7. yüzyılı aydınlatırken Germanicia mozaikleri de Anadolu'nun MS 4.-5. yüzyılını aydınlatmaktadır. Dulkadiroğlu, Şeyh Adil, Bağlarbaşı ve Namık Kemal mahallelerinde farklı birçok alanda mozaikli alan tespit edilen kente ait çok sayıda mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Buda kentte çok sayıda villanın var olduğunu ve MS 3.-4. yüzyıllarda kentin en görkemli yıllarını yaşadığını göstermektedir. Genel olarak bakıldığında Germanicia Mozaikleri gerek bordürleri gerekse kompozisyonları ile Roma sanatı üslubunu yansıtmakla beraber, mozağin teknik olarak işleniş, konusu ve benzer örnekleriyle karşılaştırıldığında MS 4.-5. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.

Roma dönemi mozaiklerinin tarihsel gelişimine baktığımızda ise; üç dönem karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak, İmparator Augustus Dönemi'ne kadar olan dönemdir ki bu dönem Hellenistik Dönem'in özelliklerini yansıtmaktadır. Pergamon, Delos ve Aleksandria gibi Hellenistik dönem mozaiklerinin yoğun olduğu kentlerden gelen ustalar Roma mozaiklerini yapmış ve bu dönem mozaiklerinde Hellenistik Dönem sanatının etkisinde kalmışlardır. İkincisi Antoninler ve Severuslar Dönemi'ne denk gelmektedir. MS 2.-3. Yüzyıllar arasındaki bu dönemde mozaik eserlerin sayısı artmış ve mozaikler su geçirmezlik ve dayanıklılık özelliklerinden dolayı kamu yapıları, zengin villaların ve hamamların dekorasyonunda oldukça sık kullanılmıştır²². MS 4. ve 5. yüzyılları kapsayan Roma mozağının son döneminde ise

²² Özkaya Daloğlu 2011, 7.

mozaiklerin kullanıldığı mekânlarda ve tekniklerde önemli değişiklikler olmuştur. Bu dönemde edebi ve mitolojik konulardan çok doğa tasvirleri, hayvan mücadeleleri, av ve günlük hayattan sahneler işlenmiştir. Roma Dönemi'nin üçüncü evresine yani Geç Roma Dönemi'ne denk gelen Germanicia mozaiklerinde de konu olarak günlük hayattan sahnelere, av betimleri ve mimari yapılara yer verildiği dikkati çekmektedir. Bununla birlikte eserde binaların üzerindeki Yunanca yazıtların varlığı Yunan sanatının bölge mozaïğindeki izlerini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Çıkar Çatışması / Conflicts of Interest: Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder. / The author declares no conflict of interest.

Kaynakça

- Arınç, K. 2011, *Doğal, İktisadi, Sosyal ve Siyasal Yönleriyle Türkiye'nin Kıyı Bölgeleri*, Yazarın Kendi Yayını, Erzurum.
- Artut, K. 1998, *Hatay Arkeoloji Müzesi Mozaiklerinin Günümüze Taşınmasına İlişkin Gravür Tekniğinde Bir Uygulama Denemesi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Aydemir, N.-Çokoğullu, S.-Dervişoğlu, N. 2007, "Halepli Bahçe 2007 Yılı Mozaik Kurtarma Kazısı", *IV. Uluslararası Türkiye Mozaik Korpusu Sempozyum Bildirileri "Geçmişten Günümüze Mozaik Köprüsü"*, (Ed. M. Şahin), Uludağ University Press, Gaziantep.
- Atalay, B. 2008, *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*, Ukde Yayınları, Kahramanmaraş.
- Can B. 2009, "Erzincan Altıntepe Church with Mosaic", *Journal Mosaics Research*, 3/4, 1-9.
- Çelikli, Z. 2021, *Anadolu Mozaikleri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne.
- Doro, L. 1947, *Antioch Mosaic Pavements*, Princeton University Press, Princeton.
- Dunbabin, K. M. D. 1978, *The Mosaics of Roman North Africa: Studies in Iconography and Patronage*, Clarendon Press, Oxford.
- Ersoy, A. 2010, "Mozaiklerle Adım Adım Kayıp Antik kent Germanikeia'ya", *Dağların Gazeli Maraş*, (Haz. Filiz Özdem), YKY İstanbul, 185-211.
- Ersoy, A. 2014, *Germanicia Antik Kenti ve Mozaikleri*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Ersoy, A. 2016, *Mozaikleri ile Yeniden Doğan Kent*, LAP LAMBEDRT Academic Publishing, Moldova.
- Foss, C. 1991, "Germanikeia", *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 2, New York-Oxford.
- Gökhan, İ.-Kaya, S. 2008, *İlk Çağdan Dulkadirililere Kadar Maraş*, Ukde Yayınları, Kahramanmaraş.
- Honigmann, E. 1970, *Bizans Devletinin Doğu Sınırı*, (Çev. F. Işıltan), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

- Kaplan, M. 2019, “Kahramanmaraş Germanicia Mozaiklerinin Konu ve Uygulama Teknikleri Bakımından Değerlendirilmesi”, *YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 22, 141-150.
- Karabulut, H.-Önal M.- Dervişoğlu N. 2011, *HalepliBahçe Mozaikleri Şanlıurfa/Edessa*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Karaca, İ. H.-Rızvanoğlu, M. S. 2008, *Urfa Mozaikleri Albümü*, Şanlıurfa.
- Karaosmanoğlu, M.- Korucu, H.-Yılmaz, M. A. 2012, “Altıntepe Urartu Kalesi 2011 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 2. KST, 34, 137-146.
- Konyar, E. 2007, “Kizzuvatna’nın Doğu Sınırları: Adana, Osmaniye ve Kahramanmaraş Höyükleri’nde 2006 Yılı Araştırmaları”, *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 86-92.
- Küçükdağlı, S. 2012, “Kahramanmaraş Germanicia Mozaikleri”, *JMR*, 5, 97-101.
- Muller, C. 1916, *Itineraria, Romana Römische Reisewege an der Hand der Tabula, Peutingeriana*, Stuttgart.
- Özkaya Daloğlu, E. 2011, *Anadolu’da Erken Bizans Dönemi Figürlü Zemin Mozaikleri*, Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale.
- Salman, B. 2007, *Orta Euphrates Mozaikleri Işığında Edessa ve Samosata Mozaikleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Salman, B. 2012, “Kommegene ve Suriye Bölgesi Mozaiklerinde Yerel Özellikler ve Yabancı Etkiler: Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme”, *JMR*, 5, 187-200.
- Üstüner, A. C. 2002, *Mozaik Sanatı*, Engin Matbaacılık, İstanbul.
- Vitruvius 2018, *Mimarlık Üzerine*, (Çev. Ç. Dürüşken), Alfa Yayınları, İstanbul.
- https://www.researchgate.net/publication/334613790_Kahramanmaras_Germenicia_Mozaiklerinin_Konu_ve_Uygulama_Teknikleri_Bakimindan_Degerlendirilmesi [accessed Apr 08 2025].